

Kırsal Alan Sınıflaması: Ülkesel Boyut*

Yazarlar: Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ¹, Doç. Dr. Dilek BEYAZLI², Prof. Dr. Saliha AYDEMİR³,
Arş. Gör. Beydullah SULAK⁴

¹KTÜ Mimarlık Bölümü, Trabzon, m_oksuz@ktu.edu.tr

²KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Trabzon, dilekbeyazli@gmail.com

³KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü (Emekli Öğr. Üyesi), Trabzon, salihaerkonak@hotmail.com

⁴KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Trabzon, beydullah_sulak@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Kır, Kırsal Alan, Kırsal Alan sınıflaması, Tipoloji,

Özet: Bu çalışma kırsal planlamaya temel olmak üzere kırsal alan için bir sınıflama modeli önerir. Bu model Ülke düzeyinde tüm kırsal alanlar için genel bir bakış açısı ve izlenim sağlamaya olanak verecek ve uygulanabilecek niteliktedir. Bu bağlamda çalışmada kırsal alan sınıflamasının genel çerçevesi, gerekçesi ile sınıflamaya temel olacak değişkenler literatüre dayalı olarak verilmektedir. Bu değişkenlerden seçilen ve Ülkemiz koşulları için uygun olan ve verisi sağlanabilenlerle, örnek alan olarak seçilen Trabzon ili Akçaabat, Maçka ve Çaykara ilçelerinin tüm kırsal yerleşmeleri sınıflanmıştır. Kullanılan değişkenlerin farklı kombinasyonları ile 36 sınıf oluşmuş, bunlarda yeniden gruplanarak Ülkesel düzeyde kırsal alan sınıflaması için önerilecek kentsel, kentsel-kırsal, kırsal, kırsal-derin kırsal ve derin kırsal olmak üzere 5 sınıf oluşturularak haritalar üzerinde gösterilip yorumlanmıştır.

1. GİRİŞ

“Kırsal” kavramı, sosyolojik olarak, egemen geçim kaynağı tarım olan, tarımsal üretim aracının mülkiyeti aracılığıyla yeniden üretimin ve üretim ilişkilerinin belirlendiği bir toplumsal yapılanmayı tanımlarken, mekânsal olarak nüfus yoğunluğunun çok düşük olduğu alanı ifade eder (Urry, 1999). Bu ve benzeri tanımlarda “kırsal”ın temel özelliğinin ekonomide tarımın ağırlığı ve düşük nüfus sayısı ya da yoğunluğu olduğunda bir uzlaş/ görüş birliği bulunmaktadır.

Kırsal alanlar sahip oldukları coğrafi özellikleri, kültürel ve doğal değerleri, varlıkları, sosyal ve ekonomik yapıları, erişebilirlikleri, çevresindeki kentsel yerleşmelerle ilişkileri vb. açılardan farklılık gösterirler ve bu özellikleri itibarı ile de biriciktirler. Ancak kır, bu özellikleri açısından çoğu zaman kentin bir uzantısı, ona kaynak sağlayıcı ve kentin ihtiyaçlarının karşılanması açısından isteksiz ev sahibi konumundadır.

* Bu bildiri Yürütücülüğü KTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünce Yapılan 108 G 173 Nolu, “Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi” adlı TÜBİTAK, KAMAG 1007 projesinden hazırlanmıştır

Diğer yandan kırsal alanların planlanma çerçevesinin sağlıklı bir şekilde oluşturulması; planlı gelişiminin kır-kent bütünlüğü içinde sağlanamaması, çoğunlukla kırsal kentsel alanlar için oluşturulmuş planlama mevzuatı ve imarcı planlama geleneği ile ele alış, ya da salt ekonomik ve tarıma bağlı kırsal gelişme temelli yaklaşımlar nedeniyle mümkün olamamıştır.

Günümüzde kırsal alanların nasıl ele alınması ve planlanması gerektiği konusu Ülkemiz açısından sorunlu görülmektedir. Özellikle 6360 sayılı yasa ile 14 ilin büyükşehir kapsamına alınması, idari olarak köy statüsünde olan yerlerin mahalleye dönüşmesi, büyükşehir belediyelerinde ve mevzuatında kırsal ilişkilere kurumsal ve planlama alt yapısının ne olacağına belirsiz olması bu sorunun görünen en önemli yüzüdür.

Kırsal alanların en küçük idari birimi olan köy, bir planlama birimi olarak kentsel yerleşmelerden farklıdır. Köy yerleşmeleri de kendi içlerinde birbirine göre farklılaşmaktadır. Bu nedenle kırsal alanlar için izlenecek planlama yaklaşım ve yöntemleri kentsel alanlardan ayrılmalı, kendine özgün planlama çerçevesi tanımlanmalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Ülkemizde kentsel alanlar için uygulanan planlama yaklaşımlarının kırsal planlama problemlerini çözmeyeceği/çözemeyeceği söylenebilir.

Kırsal alanlar için yapılacak planlama çalışmalarında tüm kırsal yerleşmeler için geçerli/uygulanabilecek tek bir plan elde etme yöntemi ne kadar zor ise her bir yerleşme birimi için ayrı ayrı, özgün bir plan elde etme yöntemi önermekte o kadar zordur. Bu yaklaşımlardan ilki her bir yerleşmeyi aynı planlama kalıbına koyarak yerleşmelerin özgünlüklerinin yitirileceği sonucunu getirmekte, ikincisi ise zaman ve maliyet kayıplarına neden olabilmektedir. Kırsal yerleşmelerin sınıflandırma çalışmaları ile gruplandırılması ve benzer nitelikteki yerleşmeler için benzer yaklaşımlar sergilenmesi her iki durumda da ortaya çıkabilecek olumsuzlukları azaltacaktır.

Bu nedenle kırsal alan planlamasının birinci adımı kırsal alanların sınıflanması, kırsal alana yönelik bir tipoloji oluşturulmasıdır. Alanları, toplulukları, nesnelere ortak özelliklerine göre gruplayarak sınıflara ayırma, her bir sınıfın tipik karakterini ayırt etme/tanımlama yöntemi olan “tipoloji” kırsal alandaki farklılıkları ortaya koymanın nesnel bir yoludur. Böylece benzer özelliklere sahip alanların benzer yaklaşımlarla planlanması kolaylığı sağlanacaktır.

Ülkemiz açısından uygulanabilir bir sınıflama modelinin önerildiği bu çalışmada Trabzon ilindeki 3 ilçe (Akçaabat, Maçka, Çaykara) örnek alan olarak belirlenmiştir. Karadeniz’e kıyısı olan en alt kottaki ilçe Akçaabat’tır. Bu ilçe bölgesel ana ulaşım aksı olan Samsun-Sarp Sahil yolu üzerinde ve Trabzon kent merkezine en yakın konumdadır. Maçka ilçesi; Trabzon-Erzurum karayolu üzerinde, Trabzon merkeze daha uzak ve orta düzeyde yükseltiyeye sahip ilçe olarak seçilmiştir. Son olarak Çaykara ilçesi; Trabzon’un coğrafi olarak en yüksek ilçesidir ve seçilen ilçeler içinde merkeze en uzak ilçe konumundadır (Şekil 1). Bu ilçelerden Akçaabat’ta 49 köy, Maçka’da 57 köy ve Çaykara’da 27 köy olmak üzere toplam 133 köy yerleşmesi yer almaktadır. Bunlar dışında, 3 merkez ilçe ve 19 belde belediyesi ile yerleşmelerin sayısı 155’i bulmaktadır.

Şekil 1. Seçilen İlçelerin Ülke ve İl İçindeki konumu

2. KIRSAL ALAN TİPOLOJİSİ OLUŞTURMA GEREKÇESİ

Çok sayıda ampirik veri gerektiren tipoloji niceliksel ve operasyonel bir sınıflamadır (Copus vd., 2008). Burada iki temel ele alıştan söz edilebilir; a) basit kırsal-kentsel karşıtlığı üzerine kurulan ve sıklıkla kent-kır kutupları arasında derecelenen farklı mekân tiplerinin belirlendiği “mekânsal” tipolojiler; b) kurumsal, sosyal, ekonomik ve çevresel göstergelerle bağlantılandırılan “performans” tipolojileridir. İki tipoloji türü arasındaki fark; mekânsal tipolojiler kırsal-kentsel ilişkilerinin mevcut durumunu gözetmesi, performans tipolojilerinin ise kırsal ve kentsel bağlantılı dinamiklere ve problemlere gönderme yapmasıdır (Bengs, Schmidt-Thomé, 2005).

Kırsal tipoloji literatürü değerlendirildiğinde amaçların dört grupta toplanabileceği görülmektedir; politika oluşturma, karşılaştırma, sıralama ve araştırma ön aşaması. Bunlara ek olarak, kendi başına bir amaç olmaktan çok, bu dört amaçtan biriyle kombine biçimde yer alan “tipoloji oluşturmaya yönelik uygun yöntemin/ tekniğin araştırılması” (Hodge, Monk, 1996; Ballas vd., 2003; Raupeliené, Jazepčikas, 2009) da sayılabilir.

- Politika oluşturma: Kırsal alanı tanıma, kalkınma politikalarını oluşturma ve uygulama sürecini sadeleştirebilir ve netleştirebilir. Tipolojiler, politika geliştirme araçlarıdır.
- Karşılaştırma: Özellikle ülkeler ve/veya bölgeler arası kırsal yapıyı karşılaştırabilmek, göreceli farklılıkları, benzerlikleri ortaya koyabilmek için tipolojiden yararlanır.
- Sıralama: Kırsal bölgeler sahip oldukları ortak özelliklere göre gruplanmak yerine belirli bir eşik değere göreceli konumları dikkate alınarak sıralanırlar.
- Araştırma ön aşaması: Bir temel araştırmaya varmadan ona dayanak teşkil edecek araştırmalar yapmayı ifade eder. Örneğin Copus ve Crabtree (1996)'nin çalışmasında İskoçya kırsalının sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik çalışmasında önce kırsal alanlar “uzak” olma durumuna göre sınıflanmışlardır.

Kısaca, kırsal alan tipoloji çalışmaları ya operasyonel amaçlarla yönetsel kararlara dayanılarak yapılmakta ya da konu kavramsal olarak ele alınmaktadır. Ayrıca, tipoloji çalışmasının türünü, büyük ölçüde, çalışmanın amacı belirlemektedir.

Bilimsel literatürün ve stratejik dokümanların/belgelerin analizi tipoloji oluşturma tekniğinde iki temel yaklaşım izlenebileceğini göstermektedir; tümevarım yaklaşımı ve tümdengelim yaklaşımı. Tümevarımcı /Birleştirici yaklaşım; önceden belirlenen ölçütler çerçevesinde, özellikleri benzer kırsal alanlar istenilen sayıda küme içinde gruplanırlar (Ballas vd., 2003). Gruplama işlemi matematiksel bir prosedür olduğundan araştırmacının sürece dışarıdan ve doğrudan müdahalesi söz konusu değildir (Copus vd., 2008).Tümden gelim/Dağıtıcı yaklaşım kırsal alan birimlerini (bölge, yerleşme, grid) önceden seçilmiş ölçütlere göre, kırsal birimin ölçütler üzerindeki eşik değere göre konumu dikkate alınarak, kademeli olarak gruplara ayrılır. Bu yaklaşımda değişkenin “eşik ölçü değeri”nin nasıl belirleneceği önemlidir (Ballas vd., 2003).

Çalışmasında aynı veri seti üzerinde tüme varım ve tümden gelim yaklaşımlarını kullanarak tipoloji oluşturan Copus, “tümden gelim” yaklaşımı ile elde edilen sonuçların daha başarılı olduğu görüşündedir.

3. TİPOLOJİ OLUŞTURMADA GÖSTERGELER, DEĞİŞKENLER

OECD'nin (1994) yalnızca “nüfus yoğunluğu” göstergesine dayanan tek değişkenli kırsal alan tanımının istatistiksel ve politika açısından yetersizliği, başka hangi değişkenlerin katılabileceği konularında geniş bir literatür bulunmaktadır. Çok değişkenli analizlerin ve kırsal çeşitliliğin fazla olduğu yerde niteliksel verilerin de kullanılmasının gerekliliği üzerinde görüş birliği olsa da (Ballas, 2003) hangi göstergelerin kullanılabilceği konusunda uzlaşa yoktur. Tipoloji literatüründe en sık rastlanan göstergeler “kırsallık”, “uzaklık” ve “periferi”dir (Raupeliené, Jazepčikas, 2009).

Tipoloji oluşturmada mümkün olduğunca az değişken kullanılması, şeffaf ve net sonuçlara erişmek için önkoşul olarak görülmektedir. Aksi halde, çok farklı göstergelerin kombinasyonu sonucu karmaşıklaşan (çok tipli) tipolojiler, tiplere özgü “biricik” yaklaşımlara neden olacağından politika uygulamaları çok parçalı hale gelecektir. Böylece tipoloji oluşturmadaki ortak sorunları ve fırsatları tanımlama, dolayısıyla daha şeffaf ve tutarlı bir politika sağlama amacı gerçekleştiremeyecektir (Land Use Consultants, 2006).

Bu çalışma çerçevesinde tipoloji oluşturmada kullanılacak göstergeler literatürden incelenen örnek çalışmalardan elde edilmiştir. Bu amaçla literatürde yer alan ve resmi belgelere girmiş kırsal tipoloji örnekleri arasından amaç, ölçüt, gösterge, değişken, yöntem vb. konularda farklılıklar içerenler seçilerek her biri için bu özelliklerin tanımlandığı/özetlendiği “tipoloji kimlik kartları” oluşturulmuştur. Bu analiz sonucunda elde edilen ve kırsal alan tipolojisinde kullanılan göstergeler ve değişkenler genel olarak Tablo 1’de verilmiştir.

Tipoloji çalışmalarında, yararlanılan teknikler sınırlıdır; çalışmanın amacı ne olursa olsun, çok değişkenli bir veri seti seçilmişse, veri azaltmada korelasyon, PCA, faktör analizi tekniklerinden yararlanılmaktadır. Bu noktada farklılıklar daha çok tekniğin kullanılma biçiminden kaynaklanmaktadır.

Tipoloji çalışmalarında en geniş çeşitlilik, kullanılan gösterge ve değişkenler ile değişkenlerin ölçülmesinde görülmektedir. Zaman içinde kullanılan göstergeler çeşitlenmektedir; 1980'lerde nüfus göstergesi ile sınırlı olan sınıflama çalışmaları, 1990'lı yıllarda sosyo-ekonomik göstergeleri de kapsar olmuş, 1990 sonlarından itibaren ise ekolojik göstergeler çalışmalarda yer almaya başlamıştır. İncelenen tipoloji çalışmalarında kullanılan gösterge ve değişkenler, ölçüm seçeneklerini çalışmaların amaç ve türleri ile ilişkilendirilerek, Tablo 1'de ele alınmıştır. Değişken seçimini etkileyen en önemli etmenlerden biri ise veriye erişilme durumudur.

Tablo 1. İncelenen Kırsal Tipoloji Çalışmalarında Kullanılan Göstergeler ve Değişkenler

	Gösterge	Alt gösterge	Değişken	
1	Nüfus ve göç	Nüfus	Toplam nüfus	1
			Nüfusu .... küçük yerleşmelerde yaşayan sayısı	2
			Yoğunluk (km ² /kişi)	3
			.... yılları arasında nüfus artış hızı	4
			Bağımlı nüfus %'si (65+ yaş)	5
			Bağımlı nüfus %'si (15+ yaş)	6
			Aktif nüfus %'si ya da 24-44 yaş nüfus %'si	7
		Demografi	Kaba doğum oranı	8
			Kaba ölüm oranı	9
			Bebek ölüm oranı	10
			Canlılık oranı (20-30 yaş/60+yaş)	11
			25-44 yaş arası evli erkek nüfus %si	12
		Göç	Kentten kıra göçen kişi sayısı (net)	13
2	Ekonomik yapı ve performans- Sektörler	Genel	GSMH büyüklüğü	14
			Kişi başına düşen GSMH	15
			Kişi başına düşen tüketilebilir hane geliri	16
			Toplam istihdam %'si ve değişimi	17
			Tarım dışı sektörlerde istihdam %'si	18
			Tarım sektörü istihdamı/gelişen sektör istihdamı oranı	19
		Tarım-Ziraat	Tarım sektörü istihdam sayısı	20
			Tarım sektörü istihdam %'si	21
			.... yılları arasında istihdam sayısındaki değişim %'si	22
			Tarım sektörü GSMH'sının toplam GSMH'daki %'si	23
			Tarım sektörü katma değeri	24
			Tarım sektörü katma değerinin toplam KD'deki payı	25
			Tarımsal üretimin ülke içindeki %'si	26
			1000 kırsal nüfusa düşen tarımsal üretim	27
			1000 kırsal tarım çalışanına düşen tarımsal üretim	28
			Tarımsal işletme ortalama büyüklüğü (ha)	29
			Ortalama işletme büyüklüğü/Ekonomik çiftlik büyüklüğü	30
		Hektara düşen hayvan sayısı	31	
		Balıkçılık	Balıkçılıkta toplam brüt ürün	32
			Balıkçılıkta toplam katma değer	33
		Ormancılık	Ormancılıkta istihdam (geçici ve daimi) %'si	34
			Ormanlaştırılmış alan oranı	35
			Ormancılıkta toplam brüt ürün	36
			Ormancılıkta toplam katma değer	37
Sanayi sektörü	Yıllık brüt kesim değeri	38		
	Sanayi sektörü çalışanları %'si	39		
	Sanayi sektörü GSMH'sının toplam GSMH'daki %'si	40		

14. Ulusal Bölge Bilimi ve Planlama Kongresi
Bölge Bilimi Türk Milli Komitesi & İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
İstanbul, 18-19 Aralık 2014

		Servis sektörü	Brüt katma değer	41		
			Sanayi KD'nin toplam KD'ye oranı	42		
			Toplam brüt sanayi üretimi	43		
			Servis sektörü çalışanları %'si	44		
			Servisler KD'nin toplam KD'ye oranı	45		
			Servis sektörü GSMH'sının toplam GSMH'daki %'si	46		
			Ticaret+bankacılık+inşaat+iş servisleri sek. çalışan %'si	47		
			Kişi başına ithalat ve ihracat miktarları	48		
			Kişi başına ithalatın ve ihracatın toplamdaki %'leri	49		
		Banka şube sayısı	50			
		Çiftçi haneler/ aileler	Hobi çiftçileri- Yılda en çok ...saat tarımla uğraşan oranı	51		
			Yarı zamanlı çiftçiler- Yılda ..... saat tarımla uğraşan oranı	52		
			Tam zamanlı çiftçiler- Yılda en az .... saat tarımla uğraşan %	53		
			Birden çok iş yapan hane halkı %'si	54		
			Hane halkının tarım dışı faaliyet gelirleri %'si	55		
		Turizm, rekreasyon	Otel sayısı	56		
			1000 kişiye düşen yatak sayısı	57		
			Kırsal turizmde çalışan sayısı	58		
			Konaklama tesisleri doluluk oranı	59		
			Toplam turizm gelirlerinde kırsal girişimci %	60		
		3	Ekonomik yapı ve performans- Rekabet Edebilirlilik	Yenilik yapma, girişimcilik	.... nüfus başına patent başvuru sayısı	61
					Yeni iş kurma oranı	62
					Sanayi sektöründe çalışan başına düşen katma değer	63
				Teknoloji-beceri	Çevresel tarım danışmanlık hizmeti kullanan çiftçi sayısı	64
İnsan kaynağı	Okuryazar nüfus %'si (toplam, kadın)				65	
	İlköğretim mezunu yetişkin %			66		
	Orta öğretim mezunu nüfus %'si			67		
	Mesleki dereceli yetişkin %			68		
	Üniversite öğrencisi sayısı			69		
	Yüksek vasıflı iş gücü %'si			70		
	Küresel baskı			Yabancılar ait şirket sayısı	71	
Sektör bazında yabancı şirketlerde istihdam % si				72		
Çalışan sayısına göre işletme büyüklüğü				73		
4	Fiziksel yapı ve Erişebilirlik			Arazi kullanımı	Kentsel alanın toplam alana oranı (sürekli yapılaşma)	74
					Tarımsal alanın toplam alana oranı	75
		Sürekli yapılaşma göstermeyen alanın tarım alanına oranı	76			
		Yeşil alanın (tarım+orman+doğal alanlar) toplam alandaki payı	77			
		Arazi kullanımı değişimi; Tarımsal, yapısal, doğal	78			
		Mekan organizasyonu	Yapılaşma yoğunluğu; yüksek, orta ve düşük alanlarda yaşayanlar %	79		
			Kırsallık indeksi	80		
			Nüfusu ....'den büyük yerleşmelerde yaşayanlar sayısı, oranı	81		
			.... dakikada erişilebilen pazar merkezi sayısı	82		
		İkinci konut	İkinci konut %'si	83		
		Erişebilirlik- Mobilite	En yakın bir/birden fazla önemli bölgesel/ulusal/ uluslararası yığılma merkezine uzaklık (dak.) (mevcut/planlanmış karayolu, demir yolu, deniz yolu ve kombinasyonları)	84		
			Ana yola ... km mesafeli alan oranı	85		
			Kırsal alanda km ² ye düşen kamu yolları toplam uzunluğu	86		
		Kamu hiz. erişme	Birim nüfusa düşen eğitim, sağlık vb. hizmet birimi sayısı	87		
		Bireysel hareketlilik	Otomobil sahipliği oranı	88		
Kişi başına seyahat üretimi	89					

5	Yaşam kalitesi ve sosyal refah	İstihdam ve kalitesi	Maaşlı çalışan % si	90
			Kendi hesabına çalışan % si	91
			İşverenlerin toplam istihdamdaki %'si	92
			Yarı zamanlı+sözleşmeli çalışan %'si (toplam, kadın ve erkek)	93
			Vasıfsız/vasıflı istihdam %'si	94
		Ev-İş seyahati	Diğer belediyelerde çalışanlar %'si	95
		Gelir ve istihdam	Bir eşik değer in altında ve üstünde gelire sahip olanlar oranları	96
			Kişi başına düşen gelir	97
			Toplam işsizlik (toplam, kadın, erkek)	98
			İşsiz genç nüfus (- 25 yaş) oranı	99
		Servis sağlama	IT ve internete sahip hane oranı	100
		Konuta erişebilme	Ülke ortalamasına göreli konut fiyatı	101
			Konut edinme gücünde eksiklik	102
			Mülk/Kiralık konut oranı	103
		Sosyal güvenlik	Emeklilik yaş nüfusunun (60+ya da 65+) toplam nüfusa oranı	104
			Emekli+erken emekli %	105
			Sosyal yardım alan yetişkin %	106
Yaşam kalitesi ve Fiziksel çevre	Kişi başına düşen iskan edilebilir yapıların cephe uzunluğu	107		
	Ortalama konut cephe uzunluğu	108		
	Yapı yaşı gruplarının toplan yapı stokuna oranları	109		
Hane yapısı	“Çekirdek aile” nin toplam hane içindeki payı	110		
	Ortalama hane büyüklüğü	111		
6	Doğal yapı, değerler, kaynaklar	Doğal yapı	Yükselti	112
		Bitki örtüsü zenginliği	Peyzajda bitki/arazi örtüsü türü	113
			Simpson farklılık indeksi (zenginlik ve bolluk üzerinden hesaplanan arazi örtüsü indeksi)	114
		Fauna zenginliği	Peyzajda küçük arazi parçası sayısı, oranı	115
			En büyük arazi parçası indeksi (peyzajdaki en büyük arazi oranı)	116
			Ortalama peyzaj parça büyüklüğü	117
			Peyzaj biçim indeksi (arazi parçası biçimindeki düzensizlik indeksi)	118
Korunan alanlar	Natura 2000 altındaki alanların toplam alan içindeki %'si	119		
7	Çevre Sorunları	Tarımda girdi kullanımı	Mineral gübre tüketimi	120
			Kimyasal haşere ilaç tüketimi	121
			Sulama	122
			Enerji kullanımı	123
		Kirlilik	Toplam azot dengesi	124
			Fosfor kirliliği riski	125
			Haşere ilaçları riski	126
			Amonyak emisyonları	127
			Sera gazı emisyonları	128
		Kaynak tüketimi	Su çıkarma	129
			Toprak kalitesi ve erozyonu	130
Genetik çeşitlilik	131			

4. ÇALIŞMA ALANI İÇİN SEÇİLEN DEĞİŞKENLER

Tipoloji oluşturma sürecinde ölçeğe karar verme önemli bir kriterdir. Çalışmada genel bir bakış açısı sağlanması ve Ülkenin diğer kırsal yerleşmelerinde de kullanmaya olanak verebilecek olması bakımından ülke bazındaki sınıflamayı içerecek bir ölçek ve buna uygun veri seti kullanılmıştır.

Ülkesel ölçekte yapılacak sınıflama için kullanılacak olan değişkenler, birçok farklı denemenin ardından belirlenmiştir. Bu işlemler sırasında tartışmalar, doğru değişkenleri seçebilmek ve bu değişkenlerin eşik değerlerini doğru belirleme üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışmanın önceki kısmında, literatürde yer alan ve/ veya resmi belgelere giren seçilmiş kırsal tipoloji örneklerinin değerlendirilmesi ile elde edilen veriler çerçevesinde, olası değişkenler listelenmiştir. Pek çok değişkenin kırsallığı ifade etmesine karşın, çalışmanın amacının seçilecek değişkenleri belirlemede önkoşul olduğu bilinmektedir.

OECD'nin (1994) "nüfus yoğunluğu" göstergesine dayanan tek değişkenli kırsal alan tanımı her ne kadar tek başına yeterli görülme de nüfus yoğunluğunun önemli bir gösterge olduğu tüm çalışmalarca kabul edilmiştir. Tipoloji oluşturmada mümkün olduğunca az değişken kullanılmasının şeffaf ve net sonuçlara erişmek için önkoşul olması, politika uygulamalarını çok parçalı hale getirecek karmaşık kombinasyonlar oluşturmamak için hem değişken sayısı hem de değişkenlerin eşik ölçü değerinin belirlenmesi aşamasında çok fazla deneme/sorgulama yapılmıştır. Sonuçta çalışmada kullanılan değişkenler, yukarıda tanımlanan kriterler çerçevesinde belirlenmiştir.

Nüfus yoğunluğunun başlıca kriter olduğu 4 değişken belirlenmiştir. Değişkenlerin eşik değerleri belirlenmesinde benzer bir yaklaşım izlenmiştir. İstatistiki olarak değişkenin kırsala yönelik ülkesel ortalamasının olmaması durumunda ülkesel ortalama ve uluslararası eşikler ayrı eşik değerleri olarak belirlenmiştir. Nüfus yoğunluğuna yönelik olarak da TÜİK verileri arasında Türkiye kır/kent yoğunluğu ayrı ayrı yer almaması nedeniyle, 2010 yılı için 94 kişi/km² (2000 yılında 88 kişi/km²) olarak belirlenen Türkiye ortalaması, nüfus yoğunluğu değişkeni için birinci eşik; OECD'nin nüfus yoğunluğu eşik değeri olan 150 kişi/km² değeri ise ikinci eşik olarak belirlenmiştir.

İkinci değişken tarımda istihdam edenlerin oranıdır. Benzer bir yaklaşımla, TÜİK'den elde edilen 2000 yılı tarımda çalışan sayısı verisi % 48 olarak hesaplanan Türkiye ortalaması ve % 82.91 olarak hesaplanan kır ortalaması eşik değerler olarak belirlenmiştir. Kır ortalamasının elde edilebildiği değişkenlerde iki eşik değeri ile birlikte üç grup oluşturulmuştur.

Yaşlı bağımlılık değişkeni kırsal alanda yaşanan dönüşümün önemli bir göstergesidir. Kırsal alanda yaşanan nüfus kayıpları ve yaşlanan kır nüfusu ve bunun akabinde kaybedilen genç işgücü ve biten tarım ürün deseni (örneğin: çalışma alanı için tütün üretimi) kırsal alanda bozulan/ dengesizleşen nüfus yapısını ortaya koymaktadır. TÜİK verilerinden yaşlı bağımlılık oranı kır-kent toplam nüfus üzerinden hesaplanmıştır. %10 olan yaşlı bağımlılık oranının, çalışma bölgesi değerleri ile karşılaştırıldığında oldukça düşük olduğu görülmüştür. % 50 yaşlı bağımlılık oranı da araştırmacılar tarafından ikinci eşik olarak belirlenmiştir. Böylelikle yaşlı bağımlılık oranı için de iki eşik değer ile üç grup oluşturulmuştur.

Son olarak literatürdeki çalışmalardan hareketle yerleşmenin bir büyük merkeze yakınlığının (bitişik mi, uzak mı?) kırsal tipoloji için belirlenen dört göstergeden biri olması benimsenmiştir. En yakın metropole (nüfusu 100 binden büyük yerleşme olarak alınmıştır) olan uzaklık değişkeni bu çalışma için kullanılmış ancak en yakın merkeze uzaklık eşik değeri 50.000 olarak belirlenmiştir (Tablo 2, 3).

Tablo 2. Değişken-kod matrisi

DEĞİŞKEN/ KOD	1	2	3
Nüfus yoğunluğu	+150 kişi/ km ²		0-150 kişi/ km ²
Tarımda çalışan oranı	% 0-48.0	% 48.01-82.90	+ % 82.91
Yaşlı bağımlılık	% 0-10.0	% 10.01-50.0	+ % 50.01
Merkeze uzaklık	0-50 km.		+ 50.01 km.

Tablo 3. Değişkenlerin kodlarına göre isimlendirilmesi

DEĞİŞKEN/ KOD	1	2	3
Nüfus yoğunluğu	Kentsel		Kırsal
Tarımda çalışan oranı	Kentsel istihdam	Kırsal istihdam	Derin kırsal istihdam
Yaşlı bağımlılık	Dengeli nüfus	Yaşlı nüfus	Yüksek yaşlı nüfus
Merkeze uzaklık	Kente yakın		Uzak kırsal

Nüfus yoğunluğu ve merkeze uzaklık değişkenleri iki sınıf, yaşlı bağımlılık ve tarımda çalışan oranı üç sınıf olacak şekilde yapılan değerlendirmenin sonucunda toplam 36 sınıf oluşmuştur (Tablo 4). Bu tür çalışmalarda elbette ki değişken sayısını arttırmak olasıdır. Ancak ülkesel ölçekte böyle bir değerlendirmenin yapılabilmesi için değişkenlerin kolay elde edilebilir olması ve biricik uygulamalara neden olmamak için çok fazla sınıfa ayrılmamış olması gerekmektedir. Ayrıca, çalışmanın ölçeği değiştikçe değişkenlerin ve değişken kategorilerinin de değişebileceği belirtilmelidir.

Tablo 4’de belirlenen her bir değişken ve eşik değerleri çerçevesinde elde edilen kategoriler ve bu kategorilerin isimlendirilmesi yapılmış ve oluşan kombinasyonların ülkesel sınıflama için tanımlanması sağlanmıştır.

Tablo 4. Ülkesel Ölçekteki Sınıflama Değişkenleri ve Kodları

Nüfus yoğunluğu (+150 kişi/ km ²)	Tarımda çalışan oranı (%0-48.0)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1111	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, dengeli nüfus, kente yakın	kentsel	kentsel	
								1113
Nüfus yoğunluğu (+150 kişi/ km ²)	Tarımda çalışan oranı (%0-48.0)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (+50 km.)	1113	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, dengeli nüfus, kente uzak	uzak kentsel	kentsel	
			Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1121	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, yaşlı nüfus, kente yakın	kentsel az sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal	
	Yaşlı bağımlılık oranı (%10.01-50.0)	Merkeze uzaklık (+50 km.)	1123	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, yaşlı nüfus, kente uzak	uzak kentsel az sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal		
		Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1131	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente yakın	kentsel çok sorunlu bağımlılık	kentsel		
	Yaşlı bağımlılık oranı (%50.01-100)	Merkeze uzaklık (+50 km.)	1133	yüksek yoğunluk, kentsel istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente uzak	uzak kentsel çok sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal		
		Tarımda çalışan oranı (%48.01-82.90)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1211	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam (tarım bağımlı), dengeli nüfus, kente yakın	kentsel-yarı kırsal istihdam	kentsel
	Merkeze uzaklık (+50 km.)			1213	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam (tarım bağımlı), dengeli nüfus, kente uzak	uzak kentsel yarı kırsal istihdam	kentsel-kırsal	
	Nüfus yoğunluğu (+150 kişi/ km ²)	Tarımda çalışan oranı (%48.01-82.90)	Yaşlı bağımlılık oranı (%10.01-50.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1221	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam, yaşlı nüfus, kente yakın	kentsel-yarı kırsal istihdam az sorunlu bağımlılık	kentsel
				Merkeze uzaklık (+50 km.)	1223	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam, yaşlı nüfus, kente uzak	uzak kentsel yarı kırsal istihdam az sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal
		Yaşlı bağımlılık oranı (%50.01-100)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1231	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente yakın	kentsel yarı kırsal istihdam çok sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal	
Merkeze uzaklık (+50 km.)			1233	yüksek yoğunluk, kırsal istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente uzak	uzak kentsel yarı kırsal istihdam çok sorunlu bağımlılık	kırsal		

Nüfus yoğunluğu (0-150 kişi/km ²)	Tarımda çalışan oranı (%82,91-100)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	1311	yüksek yoğunluk, derin kırsal istihdam (tam tarım bağımlı), dengeli nüfus, kente yakın	tarım-kent	kentsel-kırsal
Nüfus yoğunluğu (0-150 kişi/km ²)	Tarımda çalışan oranı (%48,01-82,90)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3111	düşük yoğunluk, kentsel istihdam, dengeli nüfus, kente yakın	düşük yoğunluklu kentsel	kentsel-kırsal
		Yaşlı bağımlılık oranı (%10.01-50.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3121	düşük yoğunluk, kentsel istihdam, yaşlı nüfus, kente yakın	düşük yoğunluklu kentsel az sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal
		Yaşlı bağımlılık oranı (%50.01-100)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3131	düşük yoğunluk, kentsel istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente yakın	düşük yoğunluklu kentsel çok sorunlu bağımlılık	kentsel-kırsal
	Tarımda çalışan oranı (%82,91-100)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3211	düşük yoğunluk, kırsal istihdam, dengeli nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal özelliği dengeli nüfus	kırsal
		Yaşlı bağımlılık oranı (%10.01-50.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3221	düşük yoğunluk, kırsal istihdam, yaşlı nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal az sorunlu bağımlılık	kırsal
		Yaşlı bağımlılık oranı (%50.01-100)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3231	düşük yoğunluk, kırsal istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal çok sorunlu bağımlılık	kırsal
Tarımda çalışan oranı (%82,91-100)	Yaşlı bağımlılık oranı (%0-10.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3311	düşük yoğunluk, derin kırsal istihdam, dengeli nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal yüksek tarımsal istihdam düşük bağımlılık	kırsal	
							Merkeze uzaklık (+50 km.)
	Yaşlı bağımlılık oranı (%10.01-50.0)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3321	düşük yoğunluk, derin kırsal istihdam, yaşlı nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal yüksek tarımsal istihdam az sorunlu bağımlılık	kırsal	
							Merkeze uzaklık (+50 km.)
	Yaşlı bağımlılık oranı (%50.01-100)	Merkeze uzaklık (0-50 km.)	3331	düşük yoğunluk, derin kırsal istihdam, yüksek yaşlı nüfus, kente yakın	kente yakın kırsal yüksek tarımsal istihdam çok sorunlu bağımlılık	kırsal-derin kr.	
							Merkeze uzaklık (+50 km.)

5. ÜLKESEL ÖLÇEKTE YAPILAN SINIFLAMA ÇALIŞMASI

Ülkesel ölçekte, 4 değişken ve bunların eşik değerleri üzerinden ortaya çıkan kombinasyonlarla 36 farklı sınıf elde edilmiştir (Tablo 4). Bu sınıfların ülkesel düzeyde bir sınıflama için doğrudan kullanılması ve haritalar üzerinde görselleştirilerek yorumlanması pratik olarak mümkün değildir. Bu nedenle dört değişkene bağlı olarak oluşturulan 36 sınıf, yeniden gruplandırılarak 5 yeni sınıflama elde edilmiştir. Her bir sınıfın adlandırılması/etiketlenmesi; kentsel alanlara en yakın olandan başlayarak, en doğal olana doğru bir sıralama ile “kentsel, kentsel-kırsal, kırsal, kırsal-derin kırsal, derin kırsal” olacak şekilde yapılmıştır. Çalışma alanındaki tüm kırsal yerleşmeler belirlenen sınıflara ait bölümlere tabloda yerleştirilerek yoğunlaşan sınıflar/dağılım izlenebilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Ülkesel Sınıflamada Seçilen Yerleşmedeki Köylerin Dağılımı (tablodan örnek bir kesit)

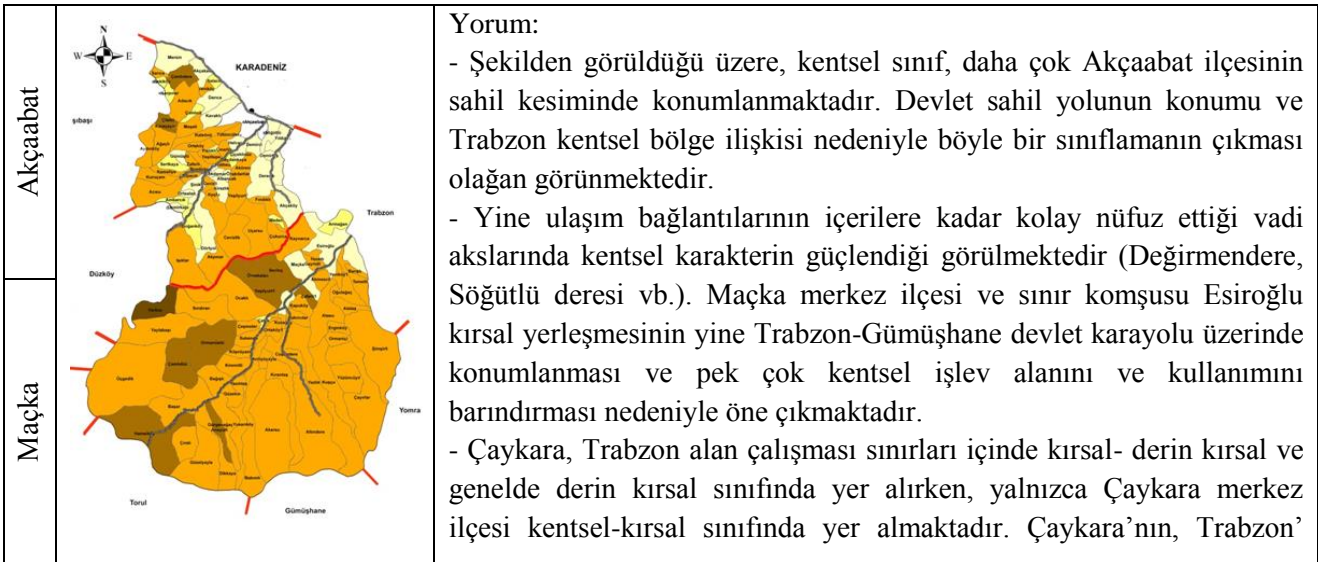
KENTSEL					KENTSEL-KIRSAL										KIRSAL										KIRSAL-DERİN KIRSAL					DERİN KIRSAL					
1111	1121	1131	1211	1221	1113	1123	1311	1321	1213	1223	3111	3121	1133	1231	1331	3131	3211	3221	3231	3311	1233	1313	321	1323	3113	3123	3331	3133	3213	3223	3313	1333	3233	3323	3333
MAÇKA	Kavaklı	AKÇAKALE	CAYKARA	Ambarcık	Hamsiköy												Akören	Akmesit	Alataş				ADACIK	Erginköy	Çavırlar			Çamludere	UZUNGÖL	Boyalı	Baltacı	Yeşilalan	Koldere		
	Sığıtlı	Akdamar		Çamlıca													Arpacılı						Koçlu	Ormançı	Yazlık		Çilekli	TAŞKIRAN		Arpaözü	ATAKÖY	Maraşlı			
	Yıldızlı	Çiçeközü		Karpınar													Cevizli						Yeniköy	Gayretli	Yukarıköy		Karaçayır	KARACAM			Derindere	Sekersu	Soğanlı		
	DARICA			Meydanca													Zaferli						Çınarlık	Sukenarı	Dikkaya		Sevinç	Kökner		Kayran	Çayırba	Akdoğan			
	Demirci			Salacak													Yeşiltepe						Kaleözü	ATASU	Akarsu		Zaferli				Demirkapı	Uzunlar			
	Demirkapı			Eskiköy													Meşeli						Kemalye	Hızarlı	Bağışlı		Anayurt				Demirli	Y. Kamlu			
	Kirazlık			Fıstıklı													Tatlısu						Aydınköy	Temelli	Basar		Ormanüstü				Köseli	Çambaşı			
	Ortaalan			DOĞANK													Fındıklı						Ortaköy	Kapaköy	Gürgenagaç		Örnekalın				Şahinkaya	Çambel			
	ŞİNK			Maden													Boddoğan						Sarıca	Köprüyan	Güzelce		Yeşilyurt				Taşgedik	Eğridere			
	DERECİK			Sertkaya													İSİKILAR						Acısu	Oğulagaç	Güzelayla		Çambülüz				Taşören	Kabatay			
	AKÇAKÖY																Kozagaç						Ağaçlı	Ardıçlıyla	Kırantaş						Ulucami	A. Kamlu			
	Demirtaş																Barışlı						AKPINAR	Bakırcılı	Kiremitli										
	Özakdamar																Çıralı						Kuruçam	Çesmeler	Kuşçu										
	MERSİN																Kaynarca						Yeşilyurt	Ortaköy	Ocaklı										
	Gümüşlü																Altındere						Cevizlik	Üçgedik	Yürüncüyl										
	Absancak																Yazlıtas						Çukurca	Yeniköy	Sındıran										
	Hevacılı																						Uçarsu	Coşandere	Şimşirli										
	DÖRTYOL																						Tütüncü	Bakamlı	Yaylabası										
	ESİROĞLU																																		

■ Akçaabat

■ Maçka

■ Çaykara

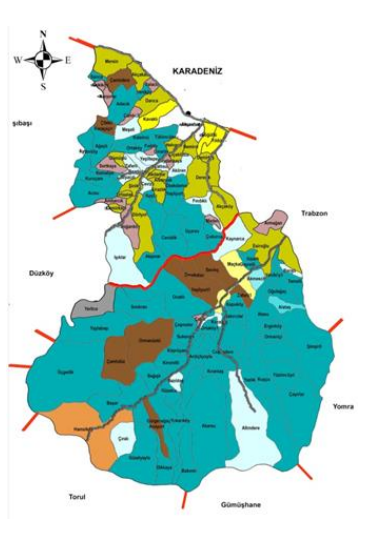
Ülkesel ölçekte yapılan bu sınıflama sonucunda, hem her bir değişken için ayrı ayrı, hem de elde edilen kombinasyonlara ilişkin sonuçlar köy idari sınırları ifade edilen haritalar üzerinde bilgisayar ortamında görselleştirilmiştir. Sonuç olarak elde edilen tipolojinin mekânsal izlerini sürmek için haritalama önemlidir. Kırsal yerleşmelerin konumu, doğal ve yapay verileri, ulaşım bağlantıları vb. kriterler çalışma alanında hem alan gezilerinden elde edilen bilgiler hem de toplanan istatistik bilgiler ile ortaya konulan mevcut durum çerçevesinde belirlenen tipoloji sınıfları arasında ilişki kurularak tartışmaya açılmıştır (Şekil 2).

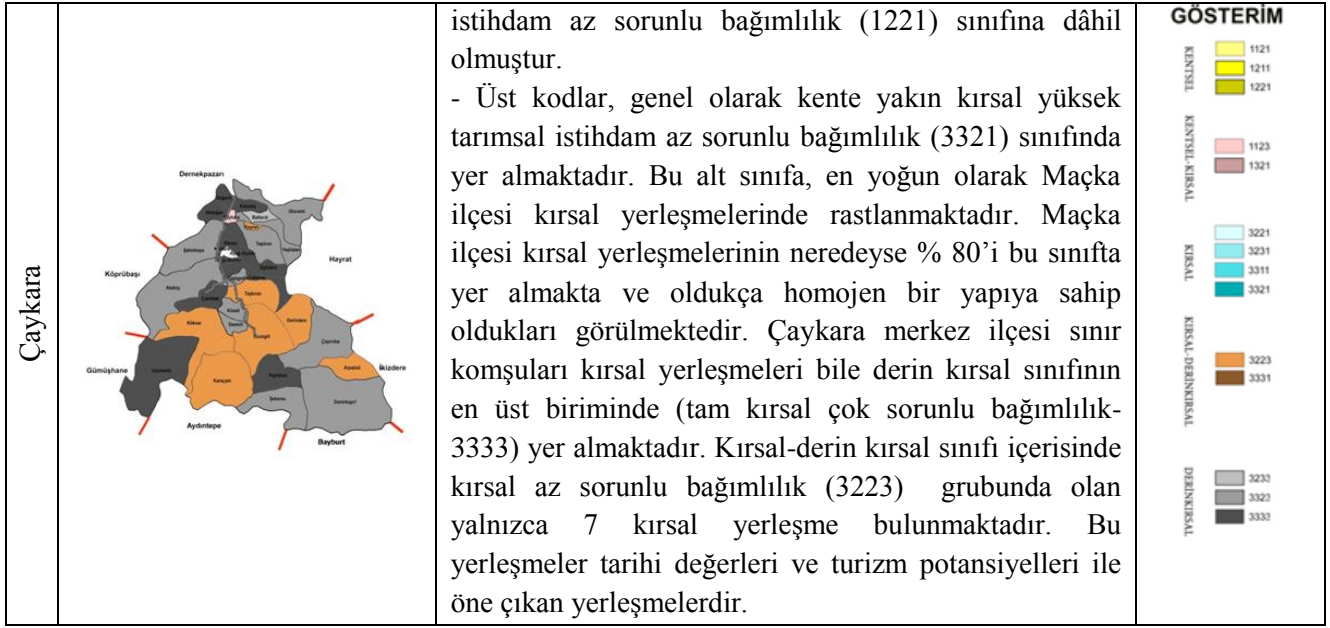

Çaykara		<p>ilinde coğrafik konum ve erişebilirlik düzeyi açısından diğer yerleşmelere göre sınırlı olması bu sınıflamadaki yeri anlamında önem kazanmaktadır.</p> <p>Gösterim</p> <ul style="list-style-type: none"> KENTSEL KENTSEL-KIRSAL KIRSAL KIRSAL-DERİN KIRSAL DERİN KIRSAL
---------	---	---

Şekil 2. Ülkesel Değerlendirmede Üst Grup Sınıflaması - Trabzon İlçeleri Çalışma Alanı

Her sınıflamanın bir düzeyde genelleme olduğu bilinmektedir. Bu nedenle tipler kendi içlerinde uniform değildirlir. Örneğin, “sosyo-ekonomik başarı düzeyi” aynı olsa bile, özelde başarı düzeyi çok farklı bileşenlerden kaynaklanıyor olabilir. Çalışmanın ölçeğine ve amacına göre bu farklılıkları da ortaya çıkaracak alt tiplere ayırmak gerekebilir (Scholz, Herrmann, 2010). Bu nedenle Ülkesel sınıflamada genel bir bakış açısı elde etmek amacıyla belirlenen beşli sınıflama verilirken diğer yandan 36 sınıfa göre yapılan değerlendirme de bileşenlerin farklılıklarını ortaya koymak açısından gereklidir. Bu alt tipler çalışma alanında Şekil 3’de gösterilmiştir.

Akçaabat		<p>Yorum</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trabzon ölçeğinde Maçka merkez ilçesinin kentsel az sorunlu bağımlılık (1121) alt sınıfında, onun ardından Akçaabat ilçesinin Karadeniz kıyısında yer alan Söğütlü, Yıldızlı ve Kavaklı yerleşmelerinin, kentsel-yarı kırsal istihdam (1211) alt sınıfında yer aldığı görülmektedir. Bu yerleşmeler Akçaabat merkez ilçesine bitişik konumda olmaları ve aynı zamanda Trabzon merkez ilçesinin etki alanında kalıyor olması nedeniyle yüksek bir kentsel baskıya maruzdur. - Akçaabat ilçesinde kırsal yerleşmelerin sınıfları, genellikle ulaşım bağlantıları ile de yakın ilişkili çıkmıştır. Vadiler ve güney bağlantısını sağlayan güzergâhlardaki yerleşmeler, kentsel-yarı kırsal
Maçka		

Şekil 3. Ülkesel Değerlendirmede Alt Grup Sınıflaması - Trabzon İlçeleri Çalışma Alanı

Özellikle nüfus yoğunluğu değişkeninin önemli bir belirleyici olduğu, Akçaabat ilçesi kırsal yerleşmeleri düzeyinde kentsel sınıfla uyumu görülmektedir. Tarımda çalışan sayısının kırsal alan ortalamasından fazla olduğu yerleşmelerin genellikle vadiler boyu gruplandığı görülmektedir. Yaşlı bağımlılığın yüksek olduğu sorunlu nüfus yapısı politika oluşturma düzeyinde önemli bir belirleyicidir ve dikkatle yorumlanmalıdır.

6. SONUÇ

Genelde Ülkemiz koşulları açısından, özelde Trabzon kentinde çalışma alanı olarak belirlenen ilçeler için seçilen değişkenlerin; yapılan kırsal alan sınıflamasında, kırsalı iyi temsil ettiği ve tutarlı bir sonuca götürdüğü izlenmiştir. Elde edilen çıktıların yöreyi iyi tanıyan araştırmacılar tarafından değerlendirilmesi ve yorumlanması ile bu sonuca varılmış, araştırma sonucu ile alan deneyiminden kaynaklı olan bakış açısı tutarlı çıkmıştır. Böylece bir anlamda sonuçlar çalışma alanı deneyimi ile sınanmıştır.

Bazı köyler açısından ortaya çıkan ve anlamlandırılmayan sınıflamanın gerekçesi, geriye yönelik ayrıntılı incelendiğinde bunun yerleşmeler özelinde ve kullanılan veriye dayalı olarak oluştuğu gözlenmiştir. Bu bağlamda seçilen alanda yapılan sınıflama çalışmasında makul ve tutarlı bir şekilde açıklanamayan, anlamlandırılmayan ve dayanağı olmayan sınıflanmış bir yerleşme birimi yoktur.

Yapılan sınıflama çalışması kırsal alanların planlanmasının birinci adımı olarak tüm Ülke kırsal alanları için uygulanabilecek bir potansiyel içermektedir. Bu bağlamda seçilen değişkenlerin farklılaştırılması ile yapılan çalışmalar ile karşılaştırma ve sonuçların kendi içinde sınanma olanağı sağlanabilecektir.

Bu türden sınıflama çalışmalarında çok fazla değişken kullanılabilmesine rağmen Ülkemiz açısından en önemli sorun bu değişkenlere ilişkin kırsal yerleşme birimi (köy) bazında sağlıklı veri bulunamaması olarak görülmüştür. Benzer çalışmaların yürütülebilmesi açısından veri alt yapısını oluşturacak ve yasal ve kurumsal düzenlemelere ihtiyaç vardır.

7. KAYNAKLAR

- Ballas, D., Kalogeresis, T., Labrianidis, L., (2003), “A Comparative Study of Typologies for Rural Areas in Europe”, 43rd European Congress of Regional Science Ass., 27-30 August 2003, Finland.
- Bengs, C., Schmidt-Thomé, K. (Eds), (2005), ESPON Project 1.1.2 Urban-Rural Relations in Europe (2002-04) (final report -revised), Centre for Urban and Regional Studies, Helsinki University of Technology, European Commission Pub.
- Copus, A. K. , Crabtree, J. R., (1996), “Indicators of socio-economic sustainability: An application to remote rural Scotland”, Journal of Rural Studies, Vol. 12/1, s. 41-54
- Copus A., Psaltopoulos, D., Skuras, D., Terluin, I., Weingarten, P., (2008), Approaches to Rural Typology in the European Union: JRC Scientific and Technical Reports. www.eurosfair.prd.fr/7pc/doc/1241423679_rural_typology_jrc_48464.pdf
- Hodge, D.J., Monk, S., (1996), “Redefining the Rural Development Areas: The Limits of Spatial Targeting”, Regional Studies, Vol. 30, No. 2, s. 207-214
- Land Use Consultants, (2006), Rural Planning Typologies Research: Final Report (revised), Scottish Executive Development Department <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/36496/0026052.pdf>
- Raupelienė, A., Jazepčikas, D., (2009), “Typologies of Rural Areas in EU-27 for Spatial Analysis: Rural Labour Market Approach”, Proceedings of the International Scientific Conference: Rural Development, 2009, Vol. 4 Issue 1, s. 127-134.
- Scholz, J., Herrmann, S., (2010), Rural Regions in Europe. A new typology showing the diversity of European rural regions, RUFUS Discussion Paper, EU FP7 Project RUFUS, http://www.kubis-online.info/participation/38/cms_data/7675/files/de/DiscussionPaperNo4_Scholz.pdf
- Urry, J., (1999), Mekânları Tüketmek, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.